

Projekta 2.1. apakšaktivitātes "Informatīvā kampaņa "Pilsoniskā līdzdalība un naida novēršana"" tematisko materiālu kopas 1. izdevums "Pilsoniskā līdzdalība"

Ir sācies jauns projekts "LNS darbības stiprināšana - 2018", kas turpināsies līdz 2018. gada 31. oktobrim. Tā mērķis ir stiprināt LNS institucionālo un cilvēkresursu kapacitāti, sniedzot atbalstu vismaz 400 LNS darbiniekiem un biedriem - zināšanu pilnveidē, komunikācijas prasību paaugstināšanā, diskusijās un līdzdarbībā balstītas pilsoniskās pozīcijas veidošanā - lai sekmētu LNS stratēģisko mērķu sasniegšanu starptautiskās sadarbības veicināšanas un pilsoniskās aktivitātes paaugstināšanas jomā.

Aktivitātes "LNS institucionālās un cilvēkresursu kapacitātes stiprināšana pilsoniskās izglītības un pilsonisko prasību attīstībai" ietvaros tiks izveidotas 7 tematiskie izdevumi par šādām tēmām: pilsoniskā līdzdalība; personu tiesības un pienākumi; valsts darbība un uzbūve; diskriminācija un naida noziegumi; radikalizācija un tās novēršana; vardarbīgais ekstrēmisms; kā vārda brīvība pārtop par naida runu?

Šī ir pirmā no minētajām tematiskajām lapām.

Kas ir pilsoniskā sabiedrība?

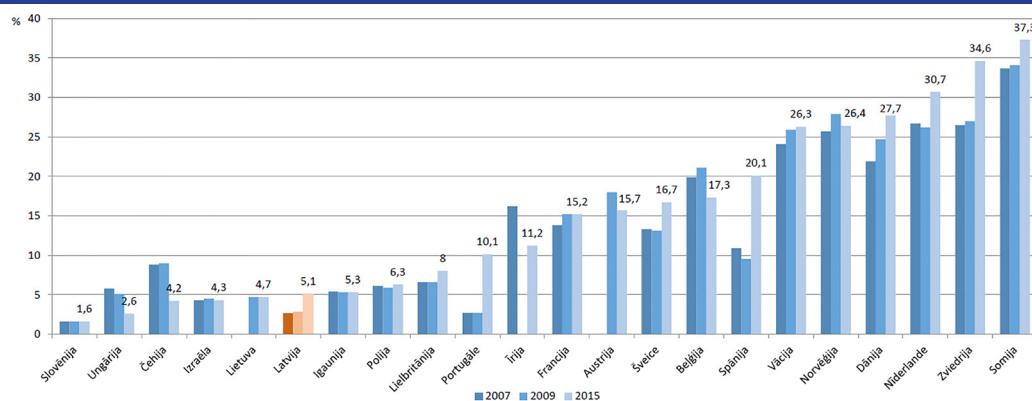
Pilsoniskā sabiedrība - tāda sabiedrība, kurā indivīdam nav šķēršļu sadarboties ar citiem indivīdiem un publisko varu savu un sabiedrības jautājumu un problēmu risināšanā.

Tā sastāv no visu veidu formāliem un neformāliem veidojumiem, kas ir neatkarīgi gan no valsts, gan no ģimenes, gan no uzņēmējdarbības. Pilsoniskā sabiedrība

nodrošina arī to interešu pārstāvniecību, kas sevi nevar pārstāvēt ne ekonomiski, ne politiski (piemēram, vides aizsardzības, bērnu tiesību, cilvēku ar īpašām vajadzībām tiesību jautājumos).

Pilsonisko sabiedrību var definēt kā valsts un pilsoņu sadarbību, kur abas puses atbildīgi izmanto savas tiesības un pienākumus. ▲

Kāpēc nepieciešama pilsoniskā sabiedrība?

1. attēls: Līdzdalība NVO (Avots: LU FSI, 2016)

Demokrātiskā valstī valsts vara pieder tautai (LR Satversmes 2. pants). Tas nozīmē, ka pilsoņi ir atbildīgi par valsts un tādējādi arī par savas dzīves kvalitātes celšanu un pilnvērtīgu attīstību.

Pilsoniskās sabiedrības elementi ir:

- 1) sadarbības tīklu veidošana interešu pārstāvniecībai;
- 2) līdzdalība politikas veidošanas un uzraudzības procesā;
- 3) aktivitāšu organizēšana vietējās sabiedrības attīstībai - iedzīvotāju problēmu risināšanā;
- 4) Iesaistīšanās NVO.

Arī mums, cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem, ir visas iespējas iekļauties pilsoniskā sabiedrībā. Arī līdzdalība šajā projektā - tā ir līdzdalība pilsoniskās sabiedrības stiprināšanā caur zināšanām, informāciju un diskusijām.

Mēs, LNS biedri, varam rādīt piemēru ar savu aktivitāti, piemēram, apmeklējot šī projekta ietvaros organizētās diskusijas. Tas būs vērtīgi, jo Latvijā, salīdzinot ar citām ES valstīm, pilsoniskās sabiedrības daļa nav liela. To var secināt no pētījuma "Pilsoniskā sabiedrība datos: Eiropas Sociālā pētījuma rezultāti", kas 2016. gadā tika prezentēts Nevalstisko organizāciju

un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomes sēdē: https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/it_062916_nvomemor1.pdf

Pilsoniskā sabiedrība nav iedomājama bez iecietības, tomēr diemžēl no minētajā pētījumā apskatītajām ES valstīm Latvijā ir visaugstākais sabiedrības neiecietības indekss.

Latvijā neiecietības indeksa rādītājs ir 68 punkti, bet, piemēram, zemākais neiecietības līmenis ir Zviedrijā, kur indeksa rādītājs - 4 punkti.

Citā pētījumā, ko veikusi Latvijas Pilsoniskā alianse, atklājas, ka 2016. gadā Latvijā NVO regulāri iesaistījās pilsoniskajā dialogā, kampaņās un dažādu jautājumu risināšanā nacionālā un pašvaldību līmenī. Turpināja pieaugt iedzīvotāju iniciatīvu skaits portālā *manabalss.lv*. Šis rīks ir pierādījis, ka var būt ļoti iedarbīgs. Piemēram, atbildot uz kādu iniciatīvu, parlaments vienojās segt izdevumus C hepatīta pacientiem, kas bija iepriekš jāmaksā pašam pacientam.

Valdībai kopumā ir pozitīva attieksme pret NVO. Tās turpina sniegt plašu pakalpojumu klāstu saviem klientiem (<http://www.nvo.lv/site/attachments/14/07/2017/Latvia.pdf>).

Īpaši tas attiecināms uz Latvijas Nedzirdīgo savienību. Rit devītais gads, kopš LNS turpina pildīt valsts deleģētās funkcijas – sniedz sociālās rehabilitācijas un surdotulka pakalpojumus personām ar dzirdes invaliditāti, kā arī nodrošina ar surdotehniskajiem palīglīdzekļiem. Tas nozīmē lielu valdības uzticību un atbildīgu LNS darbību. Te ir atbilde uz jautājumu, kāpēc nepieciešama pilsoniskā sabiedrība – ja nepastāvētu LNS kā pilsoniskās sabiedrības daļa, tad sociālos pakalpojumus nedzirdīgajiem sniegtu valsts institūcijas, bet tās nepārzina nedzirdīgo cilvēku specifiskās vajadzības.

Turklāt LNS kā pilsoniskās sabiedrības daļa panākusi daudzas pozitīvas izmaiņas, piemēram:

- ♦ Kopā ar citām NVO pieprasījusi Latvijai ratificēt ANO Konvenciju par cilvēku ar invaliditāti tiesībām un tagad piedalās tās izpildes uzraudzībā;
- ♦ Panākusi latviešu zīmju valodas oficiālu atzīšanu “*Valsts valodas likumā*”;
- ♦ Panākusi lielāku zīmju valodas tulku un viņu pakalpojumu skaitu;
- ♦ Zīmju valodas tulku nodrošinājums ikvienam nedzirdīgam studentam;
- ♦ Neatliekamās palīdzības izsaukšanas iespēja ar SMS uz 112
- ♦ Nedzirdīgie tagad var vadīt transportlīdzekļus;
- ♦ Panākts TV raidījumu ar surdotulkojumu/subtitriem pieaugums.

Tas viss ļauj droši apgalvot, ka nedzirdīgo kopiena ir daļa no pilsoniskās sabiedrības Latvijā. ▲

Pilsoniskās līdzdalības veidi

Pastāv gan individuālā līdzdalība (piedalīšanās vēlēšanās, vēstules politiķiem, partijās utt.), gan līdzdalība grupās (interesu grupas, NVO).

Pilsoniskā līdzdalība novērš plaisas rašanos starp sabiedrību, valdību un Saeimu. Aktīva pilsoniska līdzdalība sekmē sabiedrības vairākuma interešu pārstāvēniecību.

Individuālo līdzdalību var īstenot šādos veidos:

- sniedzot viedokli, priekšlikumus NVO, pašvaldībās vai citās atbildīgajās institūcijās konkrētu problēmu novēršanai;
- rakstot vēstules Saeimas deputātiem, NVO, atbildīgajām institūcijām ar aicinājumiem uzlabot situāciju vai novērst noteiktus apdraudējumus;
- tiekoties ar politiķiem.

Latvijas Nedzirdīgo savienības biedri ar savām problēmām, ierosinājumiem vienmēr var vērsties LNS: <http://www.lns.lv/lat/kontakti/> (at nozīmē @). Jūs varat savu problēmu izklāstīt personiski savā reģionālajā biedrībā vai LNS pārvaldē Rīgā, Elvīras ielā 19. Var arī sūtīt savas problēmas aprakstu vai nu savai reģionālajai biedrībai vai LNS vadībai uz lns@lns.lv.

Pašvaldību kontakti atrodas attiecīgās pašvaldības mājas lapā.

Ikviens var iesniegt arī Saeimā savus priekšlikumus vai iesniegumu. Rakstveida iesniegumus Saeimai var nosūtīt pa pastu vai izteikt Saeimas Apmeklētāju un informācijas centrā, kur tos noformēs rakstiski.

Var rakstīt arī deputātiem. Visi kontakti atrodas Saeimas mājas lapā. Saeimas Apmeklētāju un informācijas centrs atrodas Rīgā, Jēkaba ielā 16 (ieeja no Trokšņu ielas) Centrs pieņem apmeklētāju katru darba dienu no pl.9 līdz 16.30. Lai iekļūtu centrā, nav nepieciešama caurlaide.

Līdzdalība grupās parasti notiek ar NVO starpniecību. Cilvēku ar dzirdes traucējumiem intereses Latvijā aizstāv Latvijas Nedzirdīgo sabiedrība.

Galvenie NVO līdzdalības veidi:

- līdzdarbība likumdošanas izstrādē, ieviešanā un uzraudzībā;
- brīvprātīgais darbs;
- starptautiskā sadarbība;
- sadarbība starp valsti, pašvaldībām, uzņēmējiem un NVO;
- uzdevumu deleģēšana nevalstiskajām organizācijām, piemēram, LNS.

LNS darbojas visos uzskaitītajos veidos. ▲

Pilsoniskās līdzdalības līmeņi

Līdzdalību valsts pārvaldē var īstenot vairākos līmeņos – pašvaldībās, centrālajās valsts pārvaldes institūcijās un Saeimā, kā arī ES institūcijās un pasaules mēroga organizācijās.

Sabiedrība var iesaistīties lēmumu pieņemšanas procesos dažādos veidos – gan kā indivīds, gan kā organizācijas vai institūcijas pārstāvis.

LNS **pašvaldību līmenī** sadarbojas ar tām pašvaldībām, kurās dzīvo LNS biedri un atrodas reģionālās biedrības. Rīgā LNS ir pārstāvēta Personu ar invaliditāti NVO konsultatīvajā padomē Rīgas domē.

LNS ir SUSTENTO – Latvijas cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācijas biedrs.

Sadarbība ar valsts pārvaldes institūcijām: ar Saeimas Sociālo un darba lietu komisiju; Labklājības ministriju un LNS ir pārstāvēta arī Invaliditātes lietu nacionālajā padomē pie Ministru Kabineta.

2006. gadā Saeima izdeva deklarāciju par pilsoniskās sabiedrības attīstību Latvijā un sadarbību ar nevalstiskajām organizācijām, no kuras izriet, ka Saeima

apņemas iesaistīt Saeimas komisiju darbā nevalstisko organizāciju pārstāvjus.

Pašlaik LNS ir sadarbība ar Sociālo un darba lietu, Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu un Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijām.

Saeima ik gadu organizē arī NVO forumu, kas katru reizi veltīts citai tēmai – LNS pārstāvji tajā regulāri piedalās ar saviem ierosinājumiem.

LNS ir pārstāvēta arī Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes Sabiedriskajā konsultatīvajā padomē, Pacientu informācijas un tiesību aizsardzības centra Padomē, sadarbojas ar Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu, Nodarbinātības valsts aģentūru, Baltijas Bērnu fondu un citām NVO.

Sadarbība ES līmenī – LNS kopš 2004. gada ir Eiropas Nedzirdīgo savienības (EUD) biedrs. 2015. gadā LNS noorganizēja EUD semināru un Ģenerālo asambleju Rīgā.

Iesaiste pasaules līmenī – no 1992. gada LNS ir Pasaules Nedzirdīgo federācijas biedrs. ▲